

Asia nro 376/00.01.00.01.00/2022

Ympäristöministeriölle
kirjaamo.ym@gov.fi

Viite: Lausuntopyyntö VN/13817/2022

Asia: Hallituksen esitys vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla perustettuja kansallispuistoja, luonnonpuistoja ja eräitä luonnonsuojelualueita koskevien lakien muuttamisesta

Suomen riistakeskus kiittää ympäristöministeriötä mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto viitekohdassa tarkoitettussa asiassa.

Luonnonsuojelulain nojalla perustettujen suojelualueiden koskevan lain muuttamisesta

Luonnonsuojelulain ja siihen liittyvien lakien uudistaminen on Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan tarpeellinen luontoon kohdistuvien uhkien ja mm. riistalajien elinympäristöjen muutosten lisääntymisen vuoksi. Käsillä olevasta hallituksen esityksestä selviää, että lakiesitystä on valmisteltu kuulemistilaisuuksissa, jotka ovat valmistelleet lakiin liittyviä suojelualuekysymyksiä. Tältä osin Suomen riistakeskus huomauttaa, että Suomen riistakeskusta ei ole kutsuttu kesällä 2022 lakiesitystä valmisteleviin tilaisuuksiin. Kun huomioidaan lakikokonaisuuden laajuus ja eri suojelualueiden väliset yksityiskohtaiset erot, on lausuntoaika ollut liian lyhyt etenkin sen kohdentuessa lomakaudelle. Huomioiden edellä mainittu myös luonnonsuojelualueiden käytön ja hoidon sekä metsästyksen välisen yhteensovittamisen kannalta olisi Suomen riistakeskuksella ollut asiantuntemusta, jota olisi voitu paremmin hyödyntää lain valmistelutyöryhmissä. Suomen riistakeskus toteaa, että Suomessa metsästäminen on säänneltyä ja turvallista. Metsästystä harjoitetaan siten, että se ei vaaranna riistaeläinten kantoja. Metsästäminen ei ole myöskään ristiriidassa suojelualueiden muiden käyttömuotojen kanssa, päinvastoin, metsästyksellä voidaan edesauttaa useita luonnonsuojelulain tavoitteita esimerkiksi vieraslajien torjunnassa nimenomaan paikallistasolla.

Suomen riistakeskus lausuu tässä lausunnossa näkemyksensä erityisesti asioihin, jotka liittyvät seuraaviin osa-alueisiin:

1. Paikallisen asukkaan määritelmä ja saamelaisten oikeus metsästää metsästyslain 8 §:n alueella
2. Puistokohtaiset huomiot

1. Paikallisen asukkaan määritelmä ja saamelaisten oikeus metsästää metsästyslain 8 §:n alueella

Suomen riistakeskus toteaa, että lakiesityksen mukaan esityksen tarkoituksena ei ole muuttaa nykyisten luonnonsuojelualueiden rajouksia, eikä tehdä merkittäviä muutoksia voimassa oleviin rauhoitusäännöksiin. Suomen riistakeskus toteaa, että lakiesityksessä on kuitenkin tehty merkittäviä muutoksia erityisesti metsästyslain 8 §:n alueella keskeisen paikallisen asukkaan määritelmään ja saamelaisten oikeuteen metsästää lakiesityksessä mainituilla alueilla.

Suomen riistakeskus pitää hyvänä, että paikallisen asukkaan määritelmää on tarkennettu kotikuntalaisuuteen perustuvaksi, kuten se on kirjattu myös metsästyslain 8 §:ssä.

Lakiesityksessä on kuitenkin tarkennettu paikallisen asukkaan määritelmää tarkoittamaan myös paikallisen saamelaisyhteisön jäseniä. Lakiesityksen mukaan saamelaisyhteisön jäsenyyden määrittely on osa saamelaisten kulttuuria, joten sitä ei ehdoteta tarkennettavaksi laissa. Sitä ei myöskään esityksen mukaan liitettäisi kunnan asukkaan määritelmään. Suomen riistakeskus pitää esitettyä muutosta merkittävänä muutoksena suhteessa nykyisiin alueiden säädöksiin.

Suomen riistakeskus toteaa, että saamelaiskäräjistä annetun lain 3 §:ssä ja 4:ssä, eikä missään muussakaan lain kohdassa ole määritelmää, jonka perusteella olisi mahdollista määritellä saamelaisia henkilöitä, joilla olisi jatkossa oikeus jatkossa metsästää Urho Kekkosen kansallispuistossa tai Lemmenjoen kansallispuistossa sekä Kevon ja Sompion luonnonpuistoissa. Suomen riistakeskuksella ei ole myöskään muutoin tiedossaan määritelmää paikallisen saamelaisyhteisön jäsenistä.

Määritelmän puuttuminen aiheuttaa merkittäviä ongelmia erityisesti metsästyslain 26 §:n nojalla myönnettävien hirvieläinten pyyntilupien käsittelyn ja luvanhakijoiden ml. saamelaisten metsästäjien yhdenvertaisen kohtelun osalta. Metsästyslain 8 §:n alueella valtion omistamille alueille hirvieläinten pyyntiluvat myönnetään luvanhakijoille metsästykseen ko. riistanhoitoyhdistyksen tai verotuslohkon alueella oikeutettujen ampujamäärien perusteella. Ampujat ilmoitetaan Suomen riistakeskukselle pyyntilupahakemuksen yhteydessä metsästysasetuksen 6 §:n 3 momentin mukaisesti. Suomen riistakeskuksella on oltava käytössään ja todennettavissaan tiedot metsästäjien oikeudesta tai luvasta metsästää hirveä hakemuksen mukaisella alueella. Suomen riistakeskus toteaa, että paikalliseen saamelaisyhteisöön kuulumisen selvittäminen on mahdotonta, koska määritelmää asiasta ei ole olemassa.

Riistakeskus toteaa, että esitetty paikallisen saamelaisyhteisön jäsenyyden määritelmän puuttuminen mahdollistaisi sen, että suojelualueilla metsästykseen oikeutettujen metsästäjien määrä kasvaisi hyvin merkittävästi nykyisestä. Tämä voisi aiheuttaa myös hyvin hankalia ristiriitoja, jos esimerkiksi Utsjoella, Enontekiöllä tai Helsingissä asuvat henkilöt saisivat vapaan ja vaikeasti todennettavissa olevan metsästysoikeuden lakiesityksessä mainituilla alueilla.

Pyyntilupakäsittelyn lisäksi riistakeskus katsoo, että em. määritelmä ei olisi käytännössä mitenkään valvottavissa metsästyksen valvontaa suorittavien viranomaisten tai riistanhoitoyhdistysten metsästyksenvalvojien toimesta.

Suomen riistakeskus toteaa, että lakiesityksessä mainittu saamelaisten oikeus metsästää esitetyillä alueilla tulee rajata kotikunnan alueelle tai määritellä muutoin esitettyä selvemmin.

2. Puistokohtaiset huomiot

Neuvottelukunnat

Kolmen kansallispuiston eli **Oulangan, Urho Kekkosen ja Tammisaaren kansallispuistoja** koskevissa asetuksissa on säädetty voimassa olevassa laissa alueen hoidon ja käytön edistämiseksi asetettavasta neuvottelukunnasta. Lakiesityksessä neuvottelukuntia koskevaa perustamista väljennetään. Hallituksen esityksessä Metsähallitus voi tarvittaessa kutsua neuvottelukunnat koolle. Suomen riistakeskus pitää erittäin hyvänä asiana, että riistanhoitoa edistävä taho on otettu neuvottelukunnan kokoonpanoon. Metsästyslaki ja riistanhoito sivuavat luonnonsuojelua ja alueitten hoitoa useissa kohdin.

Riistanhoitoyhdistyksen tai Suomen riistakeskuksen edustus lisää neuvottelukuntien asiantuntemusta tätä osin.

Suurpetojen metsästäminen Pohjois-Suomen kansallispuistoissa

Suomen riistakeskus esittää, että neljän suurpedon (ahma, ilves, karhu ja susi) metsästys sallittaisiin kaikissa metsästyslain 8 §:n alueen kansallispuistoissa säädösten yhteneväisyyden ja selkeyden vuoksi. Suurpetojen esiintyminen on nykyisin levinnyt käytännöllisesti kaikkien kansallispuistojen alueille toisin kuin vuosikymmeniä sitten, kun lausunnolla olevat lait kansallispuistojen perustamisesta on alun perin tehty. Suomen riistakeskuksen poikkeusluvilla tapahtuva neljän suurpedon, mukaan lukien ilveksen ja ahman, pyynti on välttämätöntä poroille aiheutuvien petovahinkojen vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Ilveksen ja ahman rajaaminen pyydettyjen lajien ulkopuolelle hallituksen esityksessä ei ole mitenkään perusteltua ja olisi suuri muutos nykyisiin oikeuksiin alueella.

Voimassa olleen asetuksen (18.12.1981/932 Asetus eräistä valtion omistamille alueille perustetuista kansallispuistoista ja luonnonpuistoista) mukaisesti alueilla on ollut sallittua suden ja karhun metsästyksen lisäksi myös muu metsästys. *Lausunnolla olevaan hallituksen esityksen luonnokseen on kirjattu mm.:*

Sen estämättä, mitä luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetään, Riisitunturin kansallispuistossa niillä, joiden kotikuntaan kansallispuisto sijoittuu, on oikeus kotikunnassaan metsästää metsästyslain mukaisesti muita riistalajeja kuin ilvestä ja ahmaa.

Suomen riistakeskus pitää erittäin tärkeänä ja tarpeellisena parannuksena kohtaa lakiluonnoksessa lakia **Urho Kekkosen kansallispuistosta** annetun lain muuttamiseksi ja lakia **Martinselkosen luonnonsuojelualueesta** annetun lain muuttamisesta, jossa sallitaan luonnonsuojelulain 51 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilön poistaminen kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkaille ja Suomen riistakeskuksen tähän tarkoitukseen erikseen nimeämille henkilöillä kotikunnasta riippumatta. Yhdessä edellä mainitun poikkeuksen sallimisella ja kaikkien neljän suurpedon metsästyksen sallimisella porovahinkojen ehkäisemisessä vähennettäisiin poikkeuslupien tekemiseen kuluva hallinnollista työtä ja päästäisiin poronhoitoa turvaavien poikkeuslupapäätösten tavoitteisiin vahinkoa aiheuttavien petojen poistamisessa. Suomen riistakeskus muistuttaa, että suurpetokantojen säätely on Suomessa lainsäädännöllä tiukasti hallittua ja kantojen tilaa seurataan vuosittain ja pitkäjänteisesti. Poikkeuslupakäytännön tavoitteiden edesauttaminen kansallispuistojen ja suojelualueiden osalta ei heikennä suurpetokantojen tilaa.

Martinselkosen suojelualueen metsästysoikeus

Martinselkosen suojelualueen metsästysoikeus metsästyslain 8 §:n ulkopuolella asuville on rajattu pois lakiluonnoksessa. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan metsästyksen rajaamiselle vain paikallisille asukkaille ei ole käytännön perusteita. Lisäksi paikallisten rekisteröityjen metsästysseurojen ulkopaikkakuntalaisjäsenten mahdollisuus osallistua pyyntiin tulee edelleen turvata. Metsähallituksen lupien myynti alueella perustuu kausittaiseen kanaintujen ja hirvien kannanseurantaan ja sen pohjalta asetettuun kausikiintiöön, eikä ulkopaikkakuntalaisten metsästys näin ollen vaaranna alueen suojelun tarkoitusta.

Nuuksion ja Kolin kansallispuistojen hirven ja valkohäntäpeuran ajon salliminen

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan hirven ja valkohäntäpeuran ajo tulisi sallia **Nuuksion kansallispuiston** alueella. Hirvieläinkantojen (hirvi- ja valkohäntäpeura) sääteleminen edesauttaisi puiston suojeluarvojen säilyttämistä ja suojelutavoitteiden saavuttamista. Hirvieläinkantojen säättely verrattain tiheään asutulla ja vilkkaasti liikennöidyllä seudulla auttaisi liikennevahinkojen sekä viljely- ja puutarhavahinkojen ennaltaehkäisyssä. Metsästyksellä pysyttäisiin näin ollen vaikuttamaan myös alueen asukkaiden suojelualuemyönteisyyteen. Hirvieläinten ajamisen suunnittelu ja toiminnan luvitus voisi tapahtua Metsähallituksessa, jotta voitaisiin ottaa huomioon erilaiset turvallisuusnäkökulmat. Samanlainen toimintamalli tulisi kysymykseen **Kolin kansallispuistossa**, jossa hirven ajamiseen ei ole tosiasiallisia esteitä. Lakiesityksen kävijämäärät ovat koronapandemian ajalta, jolloin kotimaan matkailukohteiden kävijämäärät olivat ennätyselliset. Tavanomaisina vuosina metsästyskaudella kävijämäärät ovat maltillisia ja ajometsästyksen suunniteltu toteuttaminen ei aiheuta häiriötä muulle toiminnalle.

Hirvieläinten metsästäminen Saaristomeren kansallispuistossa

Saaristomeren kansallispuistossa hirvieläimen (hirvi ja valkohäntäpeuran) ajaminen (HE Ls 50 § 1. 10)) ei useimmissa saarissa ole lain tarkoituksen mukaista, sillä eläimiä ajettaisiin tällä oikeudella mereen tai uimaan suojellulta saarelta toiselle suojellulle saarelle. Lisäksi hirvieläimen ajaminen uimaan merelle kansallispuistoon kuuluvasta saaresta sisältää eettisen riskin hirven tai valkohäntäpeuran uimisesta avomerelle ajon seurauksena. Lain salliman ajon toteutuminen ja tarkoitus ei saaristo-oloissa ole toimiva lain kirjaus.

Lakia Saaristomeren kansallispuistossa metsästämiseen tulisi laajentaa koskemaan hirvieläinten metsästämistä kansallispuistoon sisältyvillä maa-alueilla. Hirvieläimet (hirvi, valkohäntäpeura, metsäkauris ja kuusipeura) aiheuttavat alueen saaristoluonnolle, kuten luonnonsuojelun kannalta arvokkaille niittykasveille paikoin voimakasta haittaa. Tämän vuoksi hirvieläinten metsästys kansallispuiston alueella tulisi sallia Metsähallituksen luvalla muillekin kuin kansallispuistossa yhteistoiminta-alueeseen kokonaan tai osittain kuuluvissa kylissä vakinaisesti asuville. Nykyisin paikallisen metsästyksen ei katsota olevan riittävää pitämään hirvieläinkantoja alhaisena, eikä metsästys välttämättä kohdistu kohteisiin, jossa haittaa luonnonsuojelun tavoitteille esiintyy. Metsähallitus voisi tarkoituksenmukaisuusperiaatteen mukaan myöntää hirvieläinten pyyntilupia alueelle ja määrittää pyydettävän lajin ja pyyntikiintiön puiston hoidontarpeen mukaan.

Oulangan kansallispuisto

Lakiuudistuksessa on Oulangan kansallispuiston osalta tullut paljon metsästystä selkeyttäviä muutoksia. Paikkakuntalaisen määrittely metsästysoikeuden osalta on tervetullut, kuten muidenkin kansallispuistojen osalta.

Oulangan kansallispuiston nk. kantaosan hirvenmetsästyskiellolle ei ole perusteita nykyisellään. Hirvenmetsästys tulisi sallia, kuten muissakin Pohjois-Suomen kansallispuistoissa. Niin ikään Oulangan alueella karhun ja suden ohella, myös ahman ja ilveksen metsästys tulisi sallia, jotta poikkeusluvilla tapahtuva porovahinkoja aiheuttavat yksilöt saataisiin poistettua tarkoituksenmukaisesti. Suurpetojen tiedetään hakeutuvan suojelluille alueille pyyntitilanteissa ja poikkeuslupien tarkoitus vahinkoa aiheuttavien petojen poistamiseksi ei toteudu. Suojelun alueen metsästysrajaukset lisäävät byrokratiaa ja kasvattavat porovahinkoja.

Hylkeiden ja villisian pyynnin salliminen Itäisen Suomenlahden kansallispuistossa

Itäisen Suomenlahden kansallispuistossa tulisi sallia hylkeiden pyynti. Esityksessä on esitetty, että hirven ja pienriistan pyynti sallittaisiin paikallisille asukkaille. Tämä onkin tarpeellista. Kalastuselinkeinon edellytysten kannalta on erityisen tärkeää, että myös hylkeitä voitaisiin pyytää kansallispuiston alueella. Hallia pyydetään kansallispuistoa ympäröivillä vesialueilla sekä yksityisvesillä, että yleisellä vesialueella. Olisi ensiarvoisen tärkeää, että hylkeiden pyynnissä voitaisiin hyödyntää kansallispuistoon kuuluvia maa-alueita. Jotta saalis saataisiin talteen ja pystytään ampumaan tarkkoja ja heti tappavia laukauksia pitäisi hyljettä voida ampua maalta maalle. Jos kansallispuiston alueita ei saa käyttää, ei tämä ole mahdollista ja saaliista ei useinkaan saada talteen ja huonojen osumien määrä kasvaa. Asian merkitykseen vaikuttavat myös muilla valtion omistamilla hylkeen metsästyksen käytettävillä merialueilla tehtävät suojelualueratkaisut, jotka ovat Suomenlahden osalta vielä kesken.

Myös villisikakanta kasvaa kansallispuiston saarilla ja kannan säätelyssä on ollut ongelmia mm. siksi, että villisiat pakenevat kansallispuiston saarille, kun niitä metsästetään puistoon kuulumattomilla alueilla. Villisikakannan säätelyn onnistuminen on tärkeää alueen muulle eläimistölle koituvien vaikutusten säätelemiseksi sekä erityisesti afrikkalaisen sikaruton saapumisen ja leviämisen estämiseksi. Olisi tarpeellista sallia villisian pyynti jo perustamissäädöksellä. Poikkeusmenettelyjen soveltuvuudesta villisikatilanteen hallintaan ei ole kokemuksia, eikä varmuutta pystytäänkö tilanne niiden avulla hoitamaan. Hylkeiden ja villisian pyyntiä ei tulisi rajoittaa vain paikallisille asukkaille, jotta kantojen säätely on riittävän tehokasta.

Hylkeiden, valkohäntäpeuran ja villisian pyynnin salliminen Tammisaaren saariston kansallispuistossa

Tammisaaren kansallispuistossa tulisi sallia hylkeiden pyynti. Esityksessä on esitetty, että vesilintujen pyynti sallittaisiin tietyllä saariston alueella paikallisille asukkaille. Tämä onkin tarpeellista. Kalastuselinkeinon edellytysten kannalta on erityisen tärkeää, että myös hylkeitä voitaisiin pyytää kansallispuiston alueella. Hallia pyydetään kansallispuistoa ympäröivillä vesialueilla. Olisi tärkeää, että hylkeiden pyynnissä voitaisiin hyödyntää kansallispuistoon kuuluvia alueita. Tämän asian merkitys tulee tulevaisuudessa entisestään kasvamaan, mikäli kansallispuiston laajennussuunnitelmat toteutuvat. Asian merkitykseen vaikuttavat myös muilla valtion omistamilla hylkeen metsästyksen käytettävillä merialueilla tehtävät suojelualueratkaisut, jotka ovat Suomenlahden osalta vielä kesken. Tammisaaren saariston kansallispuistossa on pyydetty jo pitkään valkohäntäpeuroja poikkeusmenettelyn nojalla. Kun säädös nyt päivitetään, olisi tarkoituksenmukaista sallia valkohäntäpeuran metsästyksen kansallispuistossa jo suoraan säädöksellä. Tämä vähentäisi byrokratiaa, mutta asiantila säilyisi nykyisen kaltaisena. Paine valkohäntäpeurakannan säätelylle Tammisaaren saaristossa on kasvanut ja tämä säädösmuutos osaltaan edistäisi valkohäntäpeurahaasteiden ratkaisemista alueella.

Villisikaa esiintyy jo eri puolilla läntistä Uttamaata. On vain ajan kysymys, kun villisikojen alkaa esiintymään myös Tammisaaren saariston kansallispuistossa. Villisikakannan säätelyn onnistuminen on tärkeää alueen muulle eläimistölle koituvien vaikutusten säätelemiseksi sekä erityisesti afrikkalaisen sikaruton saapumisen ja leviämisen estämiseksi. Olisi tarpeellista sallia villisian pyynti jo perustamissäädöksellä, kuten on toimittu lähes kaikilla Uudellemaalla valtioneuvoston asetuksella perustetuilla ns. muilla valtion

luonnonsuojelualueilla. Poikkeusmenettelyjen soveltuvuudesta villisikatilanteen hallintaan ei ole kokemuksia, eikä varmuutta pystytäänkö tilanne niiden avulla hoitamaan. Hylkeiden, valkohäntäpeuran ja villisian pyyntiä ei tulisi rajoittaa vain paikallisille asukkaille, jotta kantojen säätely on riittävän tehokasta.

Oikaisu viittausvirheeseen

Suomen riistakeskus pyytää lain valmistelijaa oikaisemaan viittausvirheen lakiluonnoksen sivulla 75 viitattuun luonnonsuojelulain 50 §:ään. Oikea viittaus on LS 51 §: *Laki Martinselkosen luonnonsuojelualueesta annetun lain muuttamisesta 2 a § 3. Martinselkosen luonnonsuojelualueella on luonnonsuojelulain ~~50-51~~ §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla sallittavaan riistaeläinlajien yksilön poistamiseen oikeus luonnonsuojelualueella toimivan paliskunnan osakkailla ja Suomen riistakeskuksen tähän tarkoitukseen erikseen nimeämällä henkilöllä kotikunnasta riippumatta.*

SUOMEN RIISTAKESKUS

Jari Varjo
Johtaja